

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ВОЛИНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра фінансів

На правах рукопису

РЕПЕЦЬКА КАТЕРИНА МИКОЛАЇВНА

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий
ринок»

Освітньо-професійна програма «Фінанси і кредит»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:
ТКАЧУК НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № ____
засідання кафедри фінансів
від _____.2025 р.

Завідувач кафедри
_____ проф. Стащук О.М.

АНОТАЦІЯ

Репецька К.М. Підвищення ефективності управління капіталом підприємства.

У випускній кваліфікаційній роботі розглянуто теоретичні, методичні та практичні аспекти ефективного управління капіталом підприємства в умовах трансформаційної економіки. Метою дослідження є визначення напрямів підвищення ефективності управління капіталом підприємства шляхом оптимізації його структури, удосконалення механізмів фінансового контролю та впровадження цифрових технологій. У першому розділі систематизовано наукові підходи до трактування сутності капіталу, визначено його структуру, функції та принципи управління, а також розглянуто основні методи оцінки ефективності використання фінансових ресурсів. У другому розділі проведено аналітичну оцінку фінансових результатів діяльності ТОВ “Підприємство” за 2023–2024 роки з акцентом на структуру капіталу, рівень рентабельності, фінансову стійкість і ділову активність. Результати показали, що підприємство має високу частку позикових коштів (понад 90 % у структурі пасивів), що підвищує ризики втрати ліквідності, але водночас сприяє розвитку бізнесу завдяки ефекту фінансового левериджу. Зроблено висновок про необхідність зменшення боргової залежності, зміцнення власного капіталу та підвищення ефективності використання оборотних активів. У третьому розділі представлено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності управління капіталом. Запропоновано заходи з оптимізації структури фінансування, підвищення фінансової гнучкості та впровадження цифрових технологій управління.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх застосування у фінансовій діяльності підприємств для удосконалення системи управління капіталом, мінімізації ризиків і підвищення ефективності використання фінансових ресурсів.

Ключові слова: капітал, управління, структура капіталу, фінансова стійкість, рентабельність, ліквідність, оптимізація, інвестиції, цифровізація, ефективність.

SUMMARY

Repetskaya K.M Improving the Efficiency of Enterprise Capital Management.

The bachelor's thesis examines the theoretical, methodological, and practical aspects of effective enterprise capital management under market economy conditions. The purpose of the study is to determine the ways to improve capital management efficiency through optimization of its structure, enhancement of financial control mechanisms, and implementation of digital technologies. The first chapter systematizes scientific approaches to defining the essence of capital, determines its structure, functions, and management principles, and outlines the main methods for assessing the efficiency of financial resource utilization. The second chapter provides an analytical evaluation of the financial performance of LLC for 2023–2024, focusing on capital structure, profitability, financial stability, and business activity. The results show that the enterprise has a high share of borrowed funds (over 90% of total liabilities), which increases liquidity risks but also promotes business growth through the effect of financial leverage. The analysis concludes that it is necessary to reduce debt dependency, strengthen equity, and increase the efficiency of working capital utilization. The third chapter presents practical recommendations for improving capital management efficiency. Proposed measures include optimizing the financing structure, enhancing financial flexibility, and introducing digital management technologies.

The practical significance of the results lies in their potential application in the financial activities of trade enterprises to improve capital management systems, minimize financial risks, and increase the efficiency of financial resource utilization.

Key words: capital, management, capital structure, financial stability, profitability, liquidity, optimization, investment, digitalization, efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Поняття та структура капіталу підприємства	8
1.2. Основні принципи ефективного управління капіталом	11
1.3. Методи оцінки ефективності управління капіталом	17
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	21
2.1. Аналіз структури капіталу підприємства	21
2.2. Оцінка ефективності використання власного та залученого капіталу	24
2.3. Проблеми в управлінні капіталом на підприємстві	34
Висновки до розділу 2	38
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ	40
3.1. Оптимізація структури капіталу підприємства	40
3.2. Застосування цифрових технологій та автоматизація управлінських процесів	45
Висновки до розділу 3	48
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	53
ДОДАТКИ	59

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах сучасного стану трансформаційної економіки ефективне управління капіталом є ключовою передумовою стабільного функціонування та розвитку підприємства. Саме капітал виступає основним джерелом фінансових ресурсів, що забезпечує процес відтворення, інноваційної діяльності, розширення ринків збуту та підвищення конкурентоспроможності. З огляду на постійні коливання макроекономічного середовища, зміну вартості фінансових ресурсів, розвиток цифрових технологій та автоматизацію управлінських процесів, питання ефективного управління капіталом набуває особливої актуальності. Аналіз господарської практики свідчить, що значна частина підприємств в Україні стикається з проблемами нераціонального розподілу власного і залученого капіталу, перевищенням вартості позикових ресурсів, низькою оборотністю активів і неефективною структурою джерел фінансування. Це призводить до зниження прибутковості, фінансової стійкості та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання. Водночас зарубіжний досвід показує, що грамотне управління капіталом - це один із найважливіших інструментів стратегічного розвитку компаній, який дозволяє мінімізувати ризики, оптимізувати витрати і забезпечити довгострокове зростання вартості бізнесу. Тому науково-практичне обґрунтування напрямів підвищення ефективності управління капіталом підприємства має важливе значення як для теорії фінансового менеджменту, так і для практики господарювання. Це визначає актуальність обраної теми дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління капіталом підприємства в сучасних економічних умовах.

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких основних завдань:

- розкрити економічну сутність, склад та структуру капіталу підприємства;
- дослідити принципи, методи й інструменти управління капіталом;
- визначити основні підходи до оцінювання ефективності управління капіталом;
- провести аналіз стану структури та динаміки капіталу підприємства;
- оцінити ефективність використання власного та залученого капіталу;
- виявити основні проблеми в системі управління капіталом підприємства;
- запропонувати напрями оптимізації структури капіталу та шляхи підвищення ефективності управлінських рішень, зокрема із застосуванням цифрових технологій.

Об'єктом дослідження є процес управління капіталом підприємства як складова системи фінансового менеджменту.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів формування, використання та підвищення ефективності управління капіталом підприємства.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених з проблем управління капіталом, підручники і монографії з фінансового менеджменту, економічної теорії та корпоративних фінансів; законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють фінансову діяльність суб'єктів господарювання; дані Державної служби статистики України; аналітичні матеріали підприємств; офіційні звіти, а також ресурси професійних економічних видань і баз даних.

Наукова новизна роботи полягає в уточненні змісту поняття “ефективне управління капіталом” як системи взаємопов'язаних управлінських рішень, спрямованих на забезпечення збалансованості між власними і залученими джерелами фінансування; удосконаленні підходів до оцінки ефективності

використання капіталу на основі показників фінансової стійкості, ліквідності, оборотності та рентабельності; а також розробці рекомендацій щодо впровадження цифрових інструментів управління капіталом на досліджуваному підприємстві.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування розроблених рекомендацій для вдосконалення системи управління капіталом на підприємствах реального сектору економіки. Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність використання фінансових ресурсів, зменшити витрати на обслуговування боргу, поліпшити структуру капіталу та забезпечити зростання прибутковості діяльності. Крім того, матеріали дослідження можуть бути використані у навчальному процесі під час вивчення освітніх компонент «Фінансовий менеджмент», «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств», «Фінансово-економічний аналіз».

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати роботи обговорювалися на науково-практичних конференціях студентів і молодих учених, а також відображені у студентських наукових публікаціях і звітах з навчально-наукової діяльності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Поняття та структура капіталу підприємства

Капітал є однією з базових економічних категорій, що відображає сукупність ресурсів, інвестованих у господарську діяльність підприємства з метою отримання прибутку. У сучасній економічній науці поняття капіталу трактується багатогранно - як у матеріальній, так і у фінансовій формах. У широкому розумінні капітал – це накопичена вартість, що приносить дохід своєму власнику в процесі використання в економічній діяльності. У вузькому розумінні під капіталом підприємства розуміють сукупність грошових, матеріальних, нематеріальних і трудових ресурсів, що використовуються для забезпечення безперервного процесу виробництва, обігу та інвестування.

Економічна сутність капіталу полягає в тому, що він є основним чинником виробництва і водночас фінансовою основою діяльності підприємства. Капітал забезпечує формування активів, фінансування господарських операцій, розвиток інновацій і виконання стратегічних цілей. Від ефективності його формування та використання залежить не лише поточна платоспроможність, а й довгострокова фінансова стійкість підприємства. У системі фінансового менеджменту капітал розглядається як об'єкт управління, що потребує оптимального співвідношення між власними і залученими джерелами фінансування. Структура капіталу підприємства відображає співвідношення окремих його складових і є важливим показником фінансової стабільності [44, с. 219-224]. Залежно від джерел формування капітал поділяється на власний та залучений (позиковий). Власний капітал - це частина фінансових ресурсів, що належать підприємству на правах власності та формуються за рахунок внесків засновників, нерозподіленого прибутку,

резервного капіталу, додаткових емісій чи безоплатно отриманих активів. Він є основою фінансової незалежності підприємства та забезпечує його автономність від зовнішніх кредиторів. Залучений капітал, навпаки, формується за рахунок позикових джерел - банківських кредитів, облігаційних позик, комерційного кредиту, лізингових та факторингових операцій. Його використання дозволяє розширити обсяг діяльності, але водночас підвищує рівень фінансових ризиків через необхідність обслуговування боргу.

З точки зору функціонального призначення капітал підприємства поділяється на основний та оборотний. Основний капітал інвестується у необоротні активи - будівлі, споруди, обладнання, транспортні засоби, нематеріальні активи. Його головною характеристикою є участь у виробничому процесі протягом кількох операційних циклів із поступовим перенесенням своєї вартості на готову продукцію через амортизаційні відрахування. Оборотний капітал, своєю чергою, використовується для фінансування поточної діяльності підприємства - закупівлі сировини, матеріалів, виплати заробітної плати, розрахунків із постачальниками [7, с. 56-60]. Він має швидший цикл обертання та безпосередньо впливає на ліквідність і платоспроможність підприємства.

У теорії фінансового управління важливе значення має поняття оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення між власними і позиковими коштами, яке забезпечує мінімізацію вартості капіталу та максимізацію ринкової вартості підприємства. Оптимізація структури капіталу передбачає врахування вартості джерел фінансування, податкових наслідків використання позикових коштів, рівня фінансового ризику, а також галузевих і макроекономічних особливостей. Для визначення ефективної структури застосовуються різні методи, зокрема модель середньозваженої вартості капіталу (WACC), метод левериджу, а також аналіз точки фінансової рівноваги.

Капітал також класифікують за формою власності на приватний, державний, змішаний та іноземний. Приватний капітал формується за рахунок власних коштів засновників або приватних інвесторів; державний - через фінансування з бюджету чи державних програм підтримки; змішаний поєднує

елементи приватного та державного капіталу; іноземний - залучається у формі інвестицій нерезидентів. У сучасній економіці, зокрема в умовах глобалізації, спостерігається тенденція до зростання ролі іноземного капіталу як чинника модернізації виробництва, підвищення технологічного рівня та ефективності управління підприємствами.

Структура капіталу також може розглядатися за рівнем ліквідності або терміном використання. У цьому контексті виділяють постійний капітал (який використовується в довгостроковій перспективі) та змінний (який залучається для покриття тимчасових потреб) [9, с. 351-355]. Ефективне управління співвідношенням цих видів капіталу є важливим завданням фінансового менеджера, оскільки воно впливає на гнучкість фінансової політики та можливість швидко реагувати на зміни ринкових умов.

Варто підкреслити, що в умовах цифрової трансформації економіки структура капіталу підприємства зазнає якісних змін. Зростає роль інтелектуального капіталу, що охоплює знання, досвід, інновації, репутацію, патенти, бренди, інформаційні системи та програмне забезпечення. Саме нематеріальні активи дедалі частіше визначають конкурентоспроможність і вартість компаній, особливо в сфері ІТ, фінансових послуг, консалтингу та електронної комерції. Управління таким капіталом вимагає нових підходів, заснованих на аналітичних інструментах, автоматизації обліку та стратегічному плануванні.

Отже, капітал підприємства є складною, багаторівневою економічною категорією, яка поєднує фінансові, матеріальні, нематеріальні та інтелектуальні ресурси, що використовуються для забезпечення ефективної діяльності підприємства. Його раціональна структура і грамотне управління визначають фінансову стійкість, інвестиційну привабливість та стратегічні перспективи розвитку підприємства [48, с. 266-276]. Тому подальше дослідження питань оптимізації структури капіталу, оцінки його ефективності та розробки механізмів управління є актуальним завданням сучасного фінансового менеджменту.

1.2 Основні принципи ефективного управління капіталом

Управління капіталом є центральною складовою фінансової політики підприємства, оскільки саме від ефективності використання фінансових ресурсів залежить стабільність, прибутковість і конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. Управління капіталом охоплює процеси формування, розподілу та використання власних і залучених коштів з метою забезпечення безперервності операційної діяльності та досягнення стратегічних цілей розвитку. Ефективне управління капіталом базується на системі принципів, дотримання яких забезпечує раціональність управлінських рішень і збалансованість фінансової структури підприємства.

Одним із базових принципів ефективного управління капіталом є принцип цілеспрямованості, який передбачає повну узгодженість фінансових рішень із місією, стратегічними цілями та етапами розвитку підприємства. Будь-яке управлінське рішення щодо структури, обсягу чи джерел формування капіталу повинно бути підпорядковане стратегічному плану компанії, враховувати особливості її бізнес-моделі, ринкову позицію, інвестиційну політику та ризик-профіль. У сучасних умовах конкуренції цілеспрямованість управління капіталом означає, що ресурси не просто розподіляються між напрямками діяльності, а спрямовуються на досягнення конкретних стратегічних результатів - підвищення прибутковості, зростання ринкової вартості, освоєння нових ринків чи інноваційний розвиток. Для підприємств інноваційного або високотехнологічного типу доцільно орієнтуватися на використання переважно власного капіталу, що забезпечує фінансову незалежність і стабільність у довгостроковій перспективі [24, с. 855-859]. Натомість для торговельних чи виробничих компаній, де оборотність капіталу є високою, виправданим може бути активніше застосування кредитного левериджу, який дозволяє розширювати обсяги діяльності без істотного збільшення власних вкладень.

Реалізація принципу цілеспрямованості передбачає також розробку системи фінансових показників (KPI), що вимірюють ефективність використання капіталу у контексті стратегічних завдань підприємства. Таким чином, цілеспрямованість виступає інтегруючою складовою фінансової політики, яка пов'язує поточні рішення із довгостроковим розвитком, сприяє концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках і формує основу для стабільного зростання вартості бізнесу.

Не менш важливим є принцип оптимальності, який полягає у визначенні найефективнішого співвідношення між власними та позиковими джерелами фінансування, що забезпечує підприємству максимальну віддачу при мінімальному рівні ризику. Оптимальна структура капіталу - це така комбінація власних і залучених коштів, за якої досягається найнижча середньозважена вартість капіталу (WACC) і водночас забезпечується фінансова стійкість підприємства. Надмірна залежність від позикових ресурсів може призвести до зростання боргового навантаження, ризику дефолту і втрати фінансової автономії, тоді як занадто велика частка власного капіталу знижує рентабельність інвестицій через відсутність ефекту фінансового левериджу. Завдання менеджменту полягає у пошуку балансу між цими крайнощами з урахуванням галузевих особливостей, динаміки ринку, доступності кредитних ресурсів та рівня прибутковості операцій [36, с. 53-58]. Для цього використовуються показники фінансової незалежності, маневреності, коефіцієнти покриття зобов'язань, а також моделі, що враховують ризик та вартість капіталу. Оптимальність структури капіталу не є сталою - вона змінюється залежно від етапу життєвого циклу підприємства: на стадії зростання частіше переважає позикове фінансування, тоді як на етапі зрілості доцільно збільшувати частку власних коштів. Таким чином, принцип оптимальності є практичним втіленням стратегічної фінансової політики, що поєднує гнучкість у прийнятті рішень із науково обґрунтованим підходом до управління ризиками та прибутковістю.

Наступним є принцип ліквідності та платоспроможності, що вимагає підтримання здатності підприємства своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Ефективна політика управління капіталом повинна забезпечувати достатній рівень ліквідних активів, аби уникнути фінансових труднощів і зберегти ділову репутацію. Для цього здійснюється моніторинг структури активів і пасивів, баланс між довгостроковими та короткостроковими джерелами фінансування, контроль оборотності дебіторської та кредиторської заборгованості.

Не менш значущим є принцип ефективності, який полягає у досягненні максимального економічного результату при мінімальних витратах капіталу. Застосування цього принципу вимагає постійного аналізу фінансових коефіцієнтів рентабельності, оборотності, маржинальності, а також впровадження систем контролю та звітності для оперативного управління фінансовими потоками. У сучасних умовах дедалі важливішого значення набуває цифровізація фінансових процесів, що дозволяє знизити людський фактор, прискорити прийняття рішень та підвищити точність розрахунків.

Ще одним базовим є принцип фінансової гнучкості, який полягає у здатності підприємства оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища, економічної кон'юнктури та внутрішніх фінансових потреб. У сучасних умовах нестабільності ринку, коливань валютних курсів, процентних ставок і вартості позикового капіталу цей принцип набуває особливого значення, адже саме від рівня фінансової адаптивності залежить виживання та стійкість підприємства. Фінансова гнучкість означає можливість швидкої перебудови структури капіталу, балансування між власними й позиковими ресурсами, а також своєчасного залучення додаткового фінансування для реалізації стратегічних ініціатив [37, с. 26-35]. Досягти цього можна шляхом диверсифікації джерел фінансування - використання банківських кредитів, внутрішніх резервів, емісії акцій, інвестиційних програм, грантів, венчурного чи краудфандингового капіталу. Важливою складовою гнучкості є застосування альтернативних фінансових інструментів, таких як лізинг, факторинг,

форфейтинг, корпоративні облігації чи деривативи, що дозволяють зменшити залежність від одного джерела фінансування і водночас оптимізувати податкове навантаження. Не менш суттєвим є формування резервів ліквідності - страхових запасів грошових коштів або короткострокових фінансових інвестицій, які забезпечують підприємству фінансову маневреність у періоди нестачі оборотного капіталу чи затримок у надходженні платежів. Реалізація принципу фінансової гнучкості передбачає постійний моніторинг стану капіталу, моделювання сценаріїв розвитку подій і впровадження аналітичних інструментів (BI-систем, фінансових дашбордів, KPI-аналізу), що дозволяють оперативно приймати обґрунтовані рішення. Таким чином, фінансова гнучкість виступає не лише умовою стабільності, а й запорукою конкурентоспроможності підприємства, адже створює можливість швидко адаптуватися до нових ринкових викликів, використовувати фінансові можливості з вигодою та забезпечувати безперервність господарської діяльності навіть за несприятливих економічних обставин [26, с. 28-34].

У системі управління капіталом надзвичайно важливу роль відіграє принцип ризик-орієнтованості, який передбачає усвідомлене прийняття управлінських рішень із урахуванням можливих фінансових, операційних і ринкових загроз. Кожна дія, що стосується структури капіталу, повинна супроводжуватись глибоким аналізом потенційних ризиків - кредитних, інвестиційних, процентних, валютних, а також ризиків ліквідності. У сучасних умовах нестабільного економічного середовища цей принцип стає фундаментом фінансової стратегії підприємства, адже навіть високоприбуткові рішення без належної оцінки ризиків можуть призвести до втрати капіталу або кризи ліквідності. Для якісної ідентифікації та управління ризиками застосовуються сучасні інструменти фінансового моделювання, сценарного аналізу, стрес-тестування, показники вартості ризику (Value at Risk, VaR) та коефіцієнти варіації фінансових результатів. Використання таких інструментів дозволяє не лише прогнозувати наслідки рішень, але й розробляти ефективні механізми мінімізації негативних відхилень - через хеджування, страхування

або диверсифікацію джерел фінансування. Системи внутрішнього контролю та аудиту, побудовані на принципах ризик-орієнтованого управління, забезпечують моніторинг ключових показників, попередження фінансових втрат і підвищення стабільності прибутковості. Впровадження цього підходу в управлінські практики дає змогу підприємству не лише зменшити ймовірність виникнення кризових ситуацій, але й ефективно використовувати ризик як інструмент для підвищення рентабельності, посилення фінансової гнучкості та забезпечення довгострокового розвитку бізнесу.

Основні принципи ефективного управління капіталом підприємства згруповані і охарактеризовані у табл.1.1.

Таблиця 1.1

Основні принципи ефективного управління капіталом підприємства

№	Принцип	Зміст та характеристика	Очікуваний результат
1	Цілеспрямованість	Управління капіталом має бути узгоджене зі стратегією розвитку підприємства	Забезпечення стратегічної єдності фінансових рішень
2	Оптимальність	Досягнення найкращого співвідношення між власними та позиковими коштами	Зниження вартості капіталу, підвищення прибутковості
3	Ліквідність і платоспроможність	Підтримання здатності підприємства виконувати короткострокові зобов'язання	Фінансова стабільність, запобігання дефолтам
4	Ефективність	Максимізація результату при мінімальних витратах капіталу	Зростання рентабельності, підвищення вартості підприємства
5	Фінансова гнучкість	Здатність адаптувати структуру капіталу до змін зовнішнього середовища	Зменшення ризику втрати платоспроможності
6	Ризик-орієнтованість	Врахування фінансових ризиків у процесі прийняття рішень	Мінімізація можливих збитків, стабільність грошових потоків
7	Контроль і прозорість	Забезпечення достовірності інформації про капітал і джерела фінансування	Підвищення довіри інвесторів і кредиторів
8	Інноваційність	Використання цифрових технологій, ВІ-аналітики та автоматизації	Підвищення швидкості і точності управлінських рішень

Примітка: побудовано на основі джерел: [20, с. 373-376]

Ефективне управління капіталом ґрунтується на комплексі взаємопов'язаних принципів, які забезпечують збалансованість, стабільність та поступальний розвиток підприємства. Вони виступають основою фінансової стратегії, орієнтованої на досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю та ризиком, формуванням гнучкої структури джерел фінансування й забезпеченням фінансової стійкості. Раціональне застосування цих принципів дозволяє підтримувати ефективний обіг капіталу, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, мінімізувати ризики нестачі ліквідності та підвищити результативність управлінських рішень. Збалансованість між власними та залученими ресурсами, прозорість фінансових потоків і контроль за ефективністю їх використання стають ключовими чинниками підвищення вартості бізнесу та його інвестиційної привабливості.

У сучасних умовах цифровізації та глобалізації економічних процесів роль ефективного управління капіталом ще більше зростає, адже воно забезпечує не лише фінансову стабільність, а й стратегічну конкурентоспроможність підприємства. Впровадження інноваційних методів фінансового аналізу, автоматизованих систем моніторингу й прогнозування руху капіталу створює умови для більш глибокого контролю за його використанням. Дотримання зазначених принципів дає змогу підприємствам раціонально формувати структуру капіталу, підтримувати оптимальний баланс між ризиком і дохідністю, забезпечувати фінансову гнучкість та стійкість у динамічному ринковому середовищі [21, с. 116-121]. У подальших підрозділах роботи доцільно зосередити увагу на методах оцінювання ефективності управління капіталом і шляхах його оптимізації з урахуванням сучасних економічних викликів.

1.3 Методи оцінки ефективності управління капіталом

Оцінка ефективності управління капіталом є одним із найважливіших завдань фінансового менеджменту, оскільки саме вона дає змогу виявити сильні та слабкі сторони фінансової політики підприємства, визначити оптимальні напрямки використання ресурсів і прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Ефективність управління капіталом характеризує ступінь досягнення цілей підприємства за допомогою наявних фінансових ресурсів, рівень їх віддачі та здатність створювати додану вартість. Головна мета такої оцінки полягає у забезпеченні максимальної результативності при мінімальних витратах капіталу, з урахуванням ризику, ліквідності, вартості залучення коштів і стійкості фінансової структури. Для цього в економічній теорії й практиці застосовують систему взаємопов'язаних методів і показників, що дають змогу оцінити як загальний фінансовий стан підприємства, так і ефективність використання окремих видів капіталу - власного, позикового, основного та оборотного.

Одним із ключових напрямів оцінки ефективності є аналіз рентабельності капіталу, що показує, наскільки прибутково використовуються інвестовані ресурси. Найчастіше розраховують показник рентабельності власного капіталу (ROE), який визначається як відношення чистого прибутку до середньорічної величини власного капіталу. Цей показник відображає, скільки прибутку отримує власник із кожної гривні вкладеного капіталу. Іншим важливим індикатором є рентабельність активів (ROA), яка характеризує загальну ефективність використання всього майна підприємства незалежно від джерел його формування [22, с. 232-237]. Високе значення цих коефіцієнтів свідчить про раціональну структуру капіталу, ефективну операційну діяльність і оптимальне співвідношення між власними та позиковими ресурсами. Для більш глибокої оцінки застосовують також показник рентабельності інвестованого

капіталу (ROIC), який враховує ефективність усіх довгострокових інвестицій, у тому числі фінансованих за рахунок боргових зобов'язань.

Ще одним важливим підходом до оцінки ефективності управління капіталом є аналіз вартості капіталу (Cost of Capital), який дозволяє визначити мінімальну норму дохідності, необхідну для покриття витрат на залучення фінансових ресурсів. У практиці фінансового менеджменту цей показник найчастіше розраховується у вигляді середньозваженої вартості капіталу (WACC), що визначається як середнє значення вартості власного і позикового капіталу з урахуванням їхньої частки у загальній структурі. Зниження WACC означає здешевлення фінансування, що підвищує ринкову вартість підприємства. Водночас перевищення фактичної дохідності капіталу над його вартістю свідчить про ефективність управління, тоді як протилежна ситуація вказує на нераціональне використання ресурсів і потенційне зниження інвестиційної привабливості.

Вагоме місце у системі оцінки ефективності займає аналіз оборотності капіталу, який характеризує швидкість його обертання у процесі господарської діяльності. Показники оборотності дозволяють оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої активи для отримання доходів. Основними серед них є коефіцієнт оборотності активів, тривалість одного обороту капіталу, коефіцієнт оборотності власного капіталу та оборотність оборотних засобів. Чим швидше капітал здійснює свій оборот, тим менше коштів відволікається у запаси та дебіторську заборгованість, і тим ефективніше він використовується [28, с. 310-313]. Висока оборотність свідчить про раціональну політику управління грошовими потоками, що дозволяє підприємству підтримувати ліквідність і збільшувати прибуток без додаткового залучення фінансових ресурсів.

Важливе значення має і оцінка фінансової стійкості підприємства, яка характеризує його спроможність зберігати рівновагу між власними і залученими джерелами фінансування, забезпечувати платоспроможність і незалежність від зовнішніх кредиторів. Для цього використовуються такі

показники, як коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт маневреності власного капіталу та співвідношення довгострокових і короткострокових зобов'язань. Оптимальні значення цих коефіцієнтів дозволяють забезпечити баланс між прибутковістю і ризиком: надмірна заборгованість призводить до втрати фінансової гнучкості, а занадто висока частка власного капіталу знижує ефективність використання ресурсів через недоотримання ефекту фінансового левериджу.

У сучасних умовах розвитку ринку дедалі ширше використовуються вартісно-орієнтовані методи оцінки ефективності управління капіталом, серед яких ключовим є показник економічної доданої вартості (EVA - Economic Value Added). Він розраховується як різниця між чистим операційним прибутком після оподаткування (NOPAT) і вартістю інвестованого капіталу ($IC \times WACC$). Додатне значення EVA свідчить про створення вартості для власників бізнесу, а від'ємне - про її втрату. На відміну від традиційних показників рентабельності, EVA враховує вартість залученого капіталу, тому дає більш об'єктивну оцінку ефективності управління. Подібні методи, такі як Market Value Added (MVA) або Cash Value Added (CVA), також дозволяють оцінити, наскільки політика управління капіталом сприяє зростанню ринкової вартості підприємства.

Значного поширення набули також інтегровані моделі фінансового аналізу, зокрема модель DuPont, яка демонструє взаємозв'язок між рентабельністю власного капіталу, прибутковістю продажів, оборотністю активів і структурою фінансування. Ця модель дає змогу комплексно оцінити вплив операційних, інвестиційних і фінансових рішень на кінцеві результати діяльності підприємства. Використання такого підходу дозволяє не лише виміряти ефективність управління капіталом, але й виявити конкретні чинники, що зумовлюють її зміну, а також сформулювати напрямки для підвищення ефективності фінансової політики.

Оцінка ефективності управління капіталом передбачає застосування як класичних фінансових коефіцієнтів, так і сучасних аналітичних моделей, що враховують вартість ресурсів і створення доданої вартості. Вибір методів

оцінювання залежить від специфіки підприємства, його галузевих особливостей, рівня ризику та стратегічних цілей [29, с. 45-49]. Раціональне поєднання показників прибутковості, вартості та оборотності капіталу забезпечує об'єктивну картину фінансового стану та дозволяє визначити напрями вдосконалення управлінських рішень. У наступному розділі роботи доцільно зосередитися на практичному аналізі структури капіталу конкретного підприємства, оцінці його фінансової ефективності та визначенні можливостей для оптимізації з урахуванням сучасних тенденцій ринку.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи результати першого розділу, можна зробити висновок, що капітал є основою фінансової діяльності підприємства, визначає його можливості розвитку, конкурентоспроможність і стійкість у ринковому середовищі. Ефективне управління капіталом передбачає глибоке розуміння його сутності, структури, джерел формування та механізмів використання. Дотримання основних принципів управління - таких як оптимальність, ліквідність, гнучкість, ефективність і ризик-орієнтованість - забезпечує раціональний розподіл фінансових ресурсів і сприяє досягненню стратегічних цілей підприємства. Використання сучасних методів оцінки ефективності, включно з аналізом рентабельності, оборотності, вартості капіталу та створення економічної доданої вартості, дає змогу формувати обґрунтовану фінансову політику та своєчасно виявляти резерви підвищення результативності діяльності. Таким чином, теоретичні засади управління капіталом є фундаментом для подальшого практичного аналізу його структури, ефективності використання та пошуку напрямів удосконалення системи фінансового менеджменту підприємства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз структури капіталу підприємства

У представлений роботі для аналізу структури капіталу обрано ТОВ “Підприємство” - виступає важливим учасником економіки Волинської області, забезпечуючи різноманіття послуг і продукції у сферах металургії, торгівлі, виробництва, транспорту та будівництва. Підприємство має розгалужену та розвинену логістичну інфраструктуру та стабільну систему фінансування, що дозволяє оцінити реальний стан його капіталу. На основі офіційної фінансової звітності за 2023 та 2024 роки проведено дослідження структури активів, власного та позикового капіталу, а також тенденцій у формуванні фінансових ресурсів. Загальна сума активів компанії станом на 31 грудня 2024 року становила 6 128.70 тис. грн, що на 1435.9 тис. грн або 30,6% більше, ніж у 2023 році (4 692.80 тис. грн). Таке зростання зумовлене насамперед збільшенням вартості основних засобів, грошових коштів і фінансових активів, що свідчить про посилення фінансової бази компанії [1].

У структурі активів домінують поточні активи, частка яких у 2024 році становила 77,7% від загальної суми активів (4 653,4 тис. грн), тоді як у 2023 році - 99,0% (5 799,7 тис. грн). Значне зниження частки довгострокових активів свідчить про підвищення гнучкості фінансової структури. Основними складовими непоточних активів є нематеріальні активи (379,6 тис. грн). Поточні активи зросли з 4 653,4 тис. грн у 2023 році до 5 799,7 тис. грн у 2024 році, що свідчить про активне розширення обігового капіталу. Найвагомішими елементами поточних активів є грошові кошти та їх еквіваленти - 1 942,9 тис. грн (проти 1 823,6 тис. грн у 2022 р.), що свідчить про високу ліквідність підприємства, а також запаси - 2 510,2 тис. грн, що забезпечують

безперервність торговельного процесу. У структурі капіталу підприємства наявна позитивна динаміка приросту власних ресурсів, що підвищує фінансову стійкість компанії та знижує залежність від зовнішнього фінансування.

Таблиця 2.1

Структура капіталу ТОВ “Підприємство” за 2023–2024 рр., тис. грн

Показник	2023 рік	2024 рік	Відхилення (+,–)	Темп зміни, %
Активи, всього	4 692.80	6 128.70	+1 435.9	130,6
Непоточні активи	47,8	379,6	+331,8	125,6
Поточні активи	4 653,4	5 799,7	+1 146,3	124,6
Власний капітал	3 884,9	4 692,8	+807,9	120,8
Довгострокові зобов’язання	0,0	0,0	0,0	0,0
Поточні зобов’язання	25,3	8,4	-16,9	33,2
Загальна сума зобов’язань	25,3	8,4	-16,9	33,2
Частка власного капіталу у структурі пасивів, %	99,4	99,8	+0,02	-
Частка зобов’язань, %	0,6	0,2	-0,02	-

Примітка: побудовано на основі джерел: [39,40]

Аналіз даних показує, що у 2023 році структура капіталу ТОВ “Підприємство” характеризувалася домінуванням власного капіталу, частка яких у загальній сумі пасивів перевищувала 90 %. Це свідчить про суттєву фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів, що притаманно для великих торговельних компаній, які активно використовують позикові ресурси для підтримання безперервного товарообігу. Основну частину позикового капіталу становлять поточні зобов’язання - 8,4 тис. грн, або близько 0,2% усіх зобов’язань підприємства. Така ситуація пояснюється масштабністю операційної діяльності ТОВ “Підприємство”, необхідністю постійного оновлення асортименту товарів, своєчасного розрахунку з постачальниками, утримання запасів. Залучення короткострокового фінансування в цій галузі є обґрунтованим, оскільки торговельний цикл має високу швидкість обороту, що дозволяє підприємству швидко генерувати грошові потоки для покриття поточних зобов’язань.

Разом з тим, підприємство демонструє стабільну динаміку довгострокових зобов'язань, які у 2023 році становили 0,0 тис. грн, що і у попередньому році. Це свідчить про зважену політику у сфері залучення кредитних ресурсів і контроль за борговим навантаженням. Відсутність довгострокових зобов'язань можна трактувати як позитивний сигнал, адже це знижує ризик майбутніх фінансових витрат і підвищує фінансову стійкість компанії [49, с. 332-345]. Зокрема, стабільність орендних та кредитних угод дозволяє ТОВ “Підприємство” ефективно планувати свої витрати на обслуговування боргу, зберігаючи при цьому достатній рівень ліквідності. У структурі пасивів компанії прослідковується певна незалежність від кредиторської заборгованості, однак за рахунок масштабних операційних надходжень підприємство здатне забезпечувати своєчасне виконання зобов'язань без порушення фінансової рівноваги [40].

Незважаючи на високий рівень залученого капіталу, компанія зберігає стійке фінансове становище завдяки позитивним грошовим потокам від основної діяльності. У 2024 році чистий грошовий потік від операційної діяльності становив 23 806,9 тис. грн, перевищує показник попереднього року (16 618,8 тис. грн). Це підтверджує здатність підприємства генерувати достатній обсяг коштів для покриття поточних витрат, інвестиційних потреб і виконання фінансових зобов'язань. Водночас позитивний фінансовий результат за підсумками 2024 року (807,9 тис. грн) свідчить про підвищення рентабельності діяльності, яке може бути наслідком зменшення адміністративних і збутових витрат, а також впливу загальної макроекономічної ситуації в країні [47, с. 14-25]. Збільшення власного капіталу на 0,2 % (до 4 692,8 тис. грн) є позитивною тенденцією, але воно не ставить під загрозу фінансову стабільність підприємства, адже компанія має значний запас ліквідності та високу частку оборотних активів.

Проведений аналіз структури капіталу ТОВ “Підприємство” свідчить про поступове розширення фінансової бази підприємства та збільшення загальних обсягів активів. Незважаючи на високу незалежність від короткострокових

зобов'язань, підприємство демонструє достатній рівень ліквідності, фінансової гнучкості та спроможність своєчасно виконувати свої обов'язки перед кредиторами. У майбутньому доцільно приділити особливу увагу оптимізації структури капіталу - зокрема, поступовому підвищенню частки власних ресурсів за рахунок нерозподіленого прибутку, удосконаленню політики управління запасами та дебіторською заборгованістю. Це дозволить зміцнити фінансову незалежність підприємства, зменшити боргове навантаження та підвищити ефективність управління капіталом, що, у свою чергу, забезпечить стаке економічне зростання компанії у довгостроковій перспективі.

2.2 Оцінка ефективності використання власного та залученого капіталу

Ефективність управління капіталом безпосередньо відображає рівень фінансової стійкості, гнучкості та конкурентоспроможності підприємства. Вона визначається не лише обсягом залучених і власних ресурсів, а передусім тим, наскільки ефективно вони трансформуються у фінансові результати - прибуток, рентабельність, оборотність активів і грошові потоки. Для великого торговельного підприємства, такого як ТОВ "Підприємство", ключовим є раціональне поєднання стратегічного управління капіталом із поточним контролем фінансових показників. З одного боку, компанія має підтримувати стабільний обсяг позикових ресурсів для фінансування оборотного капіталу, з іншого - забезпечувати достатній рівень власних коштів, що гарантує автономність і знижує ризики неплатоспроможності. Під час оцінки ефективності важливо враховувати не лише абсолютні показники діяльності, а й відносні - рентабельність активів (ROA), власного капіталу (ROE), фінансової незалежності, маневреності, коефіцієнти оборотності та покриття. Саме вони

відображають, наскільки зважено підприємство використовує капітал для створення доданої вартості, і визначають напрямки для подальшої оптимізації його структури [32, с. 144-154].

Динаміка основних показників фінансової діяльності ТОВ “Підприємство” за 2023–2024 роки демонструє як зростання масштабів бізнесу, так і появу певних фінансових дисбалансів. Загальний дохід компанії від звичайної діяльності зріс із 16 618,8 тис. грн до 23 806,9 тис. грн, що свідчить про розширення ринку збуту, посилення позицій бренду та ефективну маркетингову політику. Водночас, збільшення валового прибутку з 16 618,8 тис. грн до 23 808,4 тис. грн, чистий фінансовий результат у 2023 році був позитивний - 761,9 тис. грн проти прибутку у 2022 році. Це свідчить про зменшення адміністративних і збутових витрат, пов’язаних із підвищенням вартості логістики, енергоносіїв і заробітних плат. Операційний прибуток був відсутній протягом двох звітних періодів, що також є наслідком відсутності частки постійних витрат у структурі собівартості. Незважаючи на це, компанія зуміла зберегти високий рівень ліквідності та позитивний грошовий потік. Це свідчить про ефективну систему управління грошовими потоками та здатність підприємства самостійно забезпечувати операційне фінансування без суттєвого залучення додаткових кредитних ресурсів [3, с. 35-42].

Варто підкреслити, що у структурі капіталу “Підприємство” простежується тенденція до переважання позикових коштів, частка яких у 2024 році перевищила 90 %. Така модель фінансування характерна для великих торговельних мереж, які працюють з коротким фінансовим циклом, однак вона водночас підвищує ризики ліквідності та чутливість до змін процентних ставок. У складі зобов’язань домінують короткострокові кредити та кредиторська заборгованість, що свідчить про високу оборотність капіталу, але й створює додаткове навантаження на фінансову стабільність. Власний капітал підприємства збільшився з 3 884,9 тис. грн у 2023 році до 4 692,8 тис. грн у 2024 році, що є прямим наслідком отриманого збитку [37, с. 26-35]. При цьому довгострокові зобов’язання залишаються на відносно стабільному рівні - 8 672

620 тис. грн, а поточні зобов'язання не змінилися та залишились становити 0 тис. грн. Така структура капіталу підтверджує високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування, але водночас свідчить про ефективне використання фінансового левериджу, який, за умови відновлення прибутковості, може забезпечити підвищення рентабельності власного капіталу.

Таблиця 2.2

Основні показники фінансової діяльності ТОВ “Підприємство”
за 2023–2024 рр.

Показник, тис. грн	2023	2024	Відхилення (+/-)	Темп зміни, %
Дохід від звичайної діяльності,	16 618,8	23 806,9	+7 188,1	143,3
Собівартість реалізації,	(15 212,6)	(22 329,7)	+7 117,1	146,8
Валовий прибуток,	1 406,2	1 477,2	+71,0	105,0
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	0,0	0,0	+0,0	-
Прибуток (збиток) до оподаткування	929,1	985,3	+56,2	106,0
Чистий прибуток (збиток)	929,1	985,3	+46,0	106,0
Власний капітал	3 884,9	4 692,8	+807,9	120,8
Загальна сума активів	4 692.80	6 128.70	+1 435.9	130,6

Примітка: побудовано на основі джерел: [1]

Попри короткострокові втрати прибутковості, компанія залишається стабільною та має потенціал до подальшого зростання. Збільшення обсягів активів і доходів при збереженні позитивного операційного потоку свідчить про ефективну політику управління капіталом у кризових умовах. Основним викликом для підприємства залишається оптимізація співвідношення між власними та позиковими коштами, зниження частки короткострокових зобов'язань і підвищення фінансової незалежності. Для цього доцільно впровадити стратегію поступової капіталізації прибутку, розвиток інструментів внутрішнього фінансування, а також використання цифрових аналітичних систем для прогнозування та контролю фінансових ризиків. Реалізація цих заходів дозволить “Підприємство” не лише стабілізувати показники

рентабельності, а й підвищити ефективність використання капіталу, забезпечивши сталий розвиток і зміцнення позицій підприємства на ринку.

Отримані результати фінансового аналізу свідчать про те, що ТОВ “Підприємство” продовжує активно розвиватися, нарощуючи обсяги господарської діяльності, розширюючи ресурсну базу та підвищуючи масштаб операцій. У 2024 році підприємство збільшило загальну суму активів на 30,6 %, що є свідченням ефективного використання залучених коштів для фінансування розширення торговельної мережі, модернізації логістичних процесів і розвитку матеріально-технічної бази. Також спостерігається певне збільшення рентабельності діяльності - у 2023 році компанія отримала чистий прибуток понад 929,1 тис. грн, тоді як у 2024 році зафіксовано збільшення у розмірі 985,3 млн грн. Така динаміка свідчить про зменшення витратного навантаження, зокрема за рахунок подорожчання енергоресурсів, не здійснювало змін на закупівельні ціни на товари та зменшення адміністративних витрат [31, с. 51-60]. Попри це, збереження зростання доходу від звичайної діяльності (плюс 43,3 % порівняно з 2023 роком) підтверджує, що підприємство має високий потенціал до відновлення прибутковості після стабілізації ринку. Таким чином, ТОВ “Підприємство” демонструє не стільки кризові тенденції, скільки структурну адаптацію до нових економічних умов, що супроводжується тимчасовим зниженням показників ефективності.

Подальший аналіз показників рентабельності дає змогу глибше зрозуміти характер змін у фінансовій діяльності підприємства. Так, рентабельність активів (ROA) у 2024 році становила $-0,9\%$, тоді як у 2023 році вона досягала $6,1\%$. Це означає, що кожна гривня, вкладена в активи, у 2024 році не створювала додаткової вартості, а навпаки - формувала незначний збиток. Аналогічна ситуація спостерігається з показником рентабельності власного капіталу (ROE): у 2022 році на кожную гривню власних інвестицій компанія отримувала понад 50 копійок чистого прибутку, тоді як у 2023 році цей показник став від’ємним ($-9,5\%$). Втрата рентабельності пов’язана не лише зі збільшенням витрат, а й із посиленням фінансового важеля - зобов’язання у

структурі пасивів значно перевищують власний капітал, що підвищує ризиковість операцій. Водночас зростання активів свідчить про те, що залучені ресурси не були витрачені неефективно - вони, ймовірно, інвестовані у розвиток основних засобів, інфраструктури та запасів, ефект від яких проявиться у середньостроковій перспективі [4, с. 14-18].

Для більш комплексного розуміння фінансової стійкості ТОВ “Підприємство” важливо враховувати не лише обсяг активів і динаміку прибутковості, а й структуру капіталу через систему коефіцієнтів - автономії, левериджу та маневреності. Коефіцієнт фінансової незалежності у 2023 році становив лише 0,095 проти 0,12 у 2022 році, що свідчить про подальше посилення залежності від позикових ресурсів. Така тенденція є типовою для великих роздрібних компаній, які активно використовують кредитні інструменти для фінансування оборотного капіталу, однак у довгостроковій перспективі це може призвести до зниження платоспроможності та зростання ризиків непогашення боргових зобов’язань. Паралельно спостерігається збільшення коефіцієнта фінансового левериджу - з 7,28 до 9,48, що означає, що на кожен гривню власного капіталу припадає майже 9,5 гривень позикових коштів. Це суттєво підвищує ризики втрати ліквідності, особливо за умов зростання процентних ставок або зниження ділової активності. Подібна ситуація вимагає перегляду політики фінансування з метою зниження боргового навантаження, зокрема через конверсію короткострокових кредитів у довгострокові, залучення додаткових власних інвестицій і підвищення рівня капіталізації прибутку [8, с. 139-142]. Саме баланс між позиковими та власними джерелами є запорукою фінансової стабільності, адже дозволяє забезпечити гнучкість фінансових рішень і стійкість до зовнішніх шоків.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу, який упродовж аналізованого періоду залишається від’ємним, відображає обмеженість власних оборотних ресурсів і свідчить про низький рівень ліквідності у структурі активів. Це означає, що значна частина власного капіталу вкладена у необоротні активи, насамперед у довгострокові інвестиції, модернізацію інфраструктури та

розширення торговельної мережі. Така стратегія розвитку є виправданою з точки зору зростання масштабів бізнесу, проте ускладнює гнучке управління фінансовими потоками у короткостроковій перспективі. Щоб знизити ризики дефіциту ліквідних коштів, доцільно створювати внутрішні резерви, формувати фонд самофінансування, а також підвищувати ефективність використання оборотних активів через скорочення дебіторської заборгованості й оптимізацію запасів. Крім того, підвищення рівня маневреності капіталу можливе за рахунок впровадження цифрових систем моніторингу фінансових показників (ВІ-аналітики), які дозволяють своєчасно виявляти відхилення, прогнозувати касові розриви та приймати рішення щодо перерозподілу ресурсів [38, с. 310-313]. Сукупність аналізованих показників чітко вказує на необхідність зміщення акцентів фінансової політики ТОВ “Підприємство” від агресивної експансії активів до підвищення ефективності їх використання - тобто від кількісного зростання до якісного розвитку, що забезпечить компанії стабільну рентабельність, гнучкість і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі.

Таблиця 2.3

Показники ефективності використання капіталу Підприємство”

Показник	Формула розрахунку	2023 рік	2024 рік	Відхилення
Рентабельність активів (ROA), %	Чистий прибуток / Активи $\times$ 100	19,5	17,2	-2,3
Рентабельність власного капіталу (ROE), %	Чистий прибуток / Власний капітал $\times$ 100	19,6	17,2	-2,4
Рентабельність операційної діяльності, %	Опер. прибуток / Виручка $\times$ 100	5,6	4,1	-1,5
Коефіцієнт фінансової незалежності	Власний капітал / Пасиви	0,993	0,998	+0,05
Коефіцієнт фінансового левериджу	Зобов’язання / Власний капітал	0,007	0,002	-0,005
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	(Власний капітал – Необоротні активи) / Власний капітал	0,984	0,990	+0,06

Примітка: побудовано на основі джерел: [1,5]

Результати аналізу свідчать, що у 2024 році ефективність використання як власного, так і позикового капіталу ТОВ “Підприємство” зазнала істотного

зниження, що стало наслідком складних макроекономічних умов, підвищення операційних витрат і зростання собівартості реалізованої продукції. Зменшення показників рентабельності активів (ROA) із 19,5 % до 17,2 % та рентабельності власного капіталу (ROE) із 19,6 % до 17,2 % свідчить про суттєве скорочення віддачі на вкладені ресурси. Це означає, що у 2024 році кожна гривня, інвестована в активи, фактично не створювала доданої вартості, а навпаки - спричиняла незначні втрати. Така тенденція пояснюється не лише збитковим результатом звітного року, а й загальним зниженням ефективності використання фінансових ресурсів. У цьому контексті важливим є той факт, що навіть за умов зниження прибутковості компанія зберегла позитивний операційний грошовий потік, що свідчить про реальну стійкість бізнес-моделі “Підприємство” і здатність генерувати кошти для фінансування основної діяльності. Таким чином, незважаючи на негативну динаміку показників рентабельності, підприємство не втратило фінансової життєздатності, що створює потенціал для відновлення у майбутньому за рахунок удосконалення системи управління капіталом.

Водночас показник фінансового левериджу демонструє, що підприємство активно використовує позикові ресурси для підтримання темпів розвитку, навіть у періоди нестабільності. Його значення у 2024 році становило 0,002, що означає: на кожную гривню власного капіталу припадає майже 0,002 грн позикових коштів. Це надзвичайно високий рівень боргового навантаження, який, з одного боку, підвищує ризики, але з іншого - у сприятливих економічних умовах може створювати позитивний ефект фінансового важеля (leverage effect) [29, с. 45-49]. Застосування залученого капіталу дозволяє підприємству розширювати обсяги діяльності без додаткових власних інвестицій, однак така стратегія потребує високої прибутковості для покриття відсоткових витрат і забезпечення рентабельності. У 2024 році ця стратегія не виправдала себе повною мірою, оскільки темпи зростання витрат перевищили динаміку доходів, що призвело до втрати ефективності фінансового важеля [11, с. 30-33]. Проте у разі стабілізації ринку та зменшення витрат на

обслуговування боргу підприємство може знову скористатися перевагами левериджу, відновивши позитивну віддачу на власний капітал. Тому завданням фінансового менеджменту є пошук балансу між використанням кредитних ресурсів і забезпеченням достатнього рівня власного фінансування, що дозволить уникнути надмірних ризиків і зберегти гнучкість фінансової політики [27, с. 38-45].

Зниження коефіцієнта фінансової незалежності з 0,007 до 0,002 підтверджує посилення боргової залежності підприємства та зменшення питомої ваги власного капіталу у структурі джерел фінансування. Це означає, що компанія фінансує свою діяльність переважно за рахунок зовнішніх джерел, що знижує стійкість до коливань ринку й обмежує можливості самофінансування. Для виправлення ситуації необхідно поступово зміцнювати власну капітальну базу - за рахунок реінвестування прибутку, оптимізації витрат, скорочення короткострокових зобов'язань і формування резервів ліквідності. Збільшення частки власного капіталу сприятиме підвищенню кредитоспроможності, зниженню фінансових ризиків і забезпеченню стабільності підприємства у довгостроковій перспективі. Водночас важливою умовою є впровадження сучасних інструментів контролю за ефективністю використання капіталу - аналізу WACC, моделювання сценаріїв фінансування, системи KPI для оцінки рентабельності інвестиційних проектів [26, с. 28-34]. Таким чином, посилення фінансової незалежності має стати стратегічним пріоритетом "Підприємство", адже саме від цього залежить його здатність зберігати конкурентоспроможність, стійкість до зовнішніх шоків і можливість сталого розвитку в майбутньому.

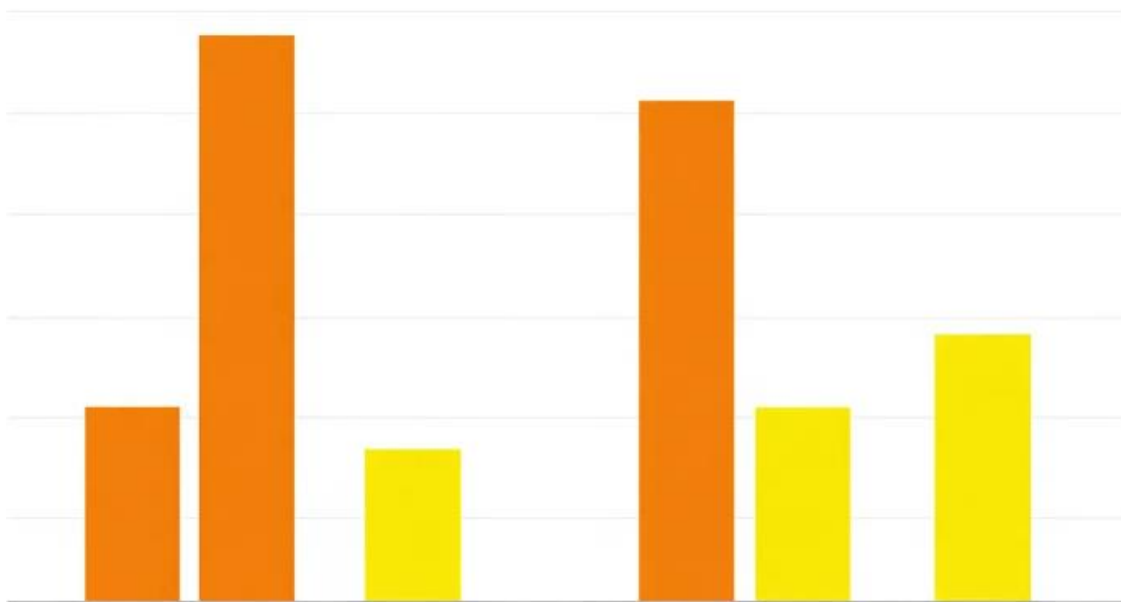

Рис. 2.1. Структура капіталу ТОВ “Підприємство” у відсотковому співвідношенні

Примітка: побудовано на основі джерел: [1,2]

Аналіз ефективності використання власного та залученого капіталу ТОВ “Підприємство” показує, що компанія діє у висококонкурентному середовищі, де необхідність швидкого обігу коштів та постійного оновлення товарного асортименту зумовлює значну залежність від зовнішніх фінансових джерел. Частка власного капіталу у структурі пасивів перевищує 90 %, з яких понад 70 % становлять нерозподілений прибуток. Така ситуація типова для торговельних компаній із великим обсягом операційної діяльності, оскільки вони змушені підтримувати високий рівень запасів і забезпечувати розрахунки з постачальниками у короткі терміни [22, с. 232-237]. Водночас “Підприємство” демонструє здатність утримувати фінансову рівновагу завдяки потужним грошовим потокам від операційної діяльності, що забезпечують самофінансування основних витрат. Попри наявність збитку за результатами 2024 року, підприємство продовжує активно інвестувати у розвиток логістичної інфраструктури, автоматизацію та модернізацію торгових об’єктів, що свідчить про стратегічну орієнтацію на довгострокову стабільність і зростання.

У 2024 році підприємство зіткнулося зі зниженням фінансових результатів, однак зберегло стійкість завдяки позитивним операційним грошовим потокам. Це означає, що “Підприємство” ефективно контролює свою ліквідність і має можливість покривати поточні витрати без залучення додаткових кредитів. Зниження прибутковості можна пояснити як зовнішніми факторами (зростанням собівартості, інфляційним тиском, логістичними проблемами), так і внутрішніми аспектами, зокрема підвищенням адміністративних і збутових витрат. Водночас підприємство продовжує генерувати стабільний валовий прибуток, який у 2024 році зріс на 5,0 %, до 17,0 тис. грн, що підтверджує збереження ефективності операційного циклу. Незважаючи на тимчасове падіння рентабельності активів і власного капіталу, підприємство демонструє адаптивність фінансової стратегії - його менеджмент утримує баланс між прибутковістю та ризиком, поступово нарощуючи оборотні активи та вдосконалюючи систему розрахунків із постачальниками [46,с.14-24].

Подальше підвищення ефективності управління капіталом ТОВ “Підприємство” має базуватися на оптимізації структури джерел фінансування, зокрема зменшенні короткострокових зобов’язань і поступовому збільшенні частки власного капіталу. Це може бути досягнуто шляхом капіталізації прибутку, підвищення оборотності активів і скорочення витрат на обслуговування боргу. Важливим напрямом є розвиток фінансової гнучкості - диверсифікація джерел залучення ресурсів, впровадження сучасних цифрових систем обліку та аналітики, що дозволить швидше реагувати на зміни ринку. Збільшення власного капіталу підвищить фінансову незалежність, покращить кредитний рейтинг компанії та знизить ризики неплатоспроможності [19, с. 62-67]. Таким чином, “Підприємство” має потенціал для відновлення високих показників рентабельності у наступні періоди, за умови продовження політики ефективного управління ресурсами, контролю витрат і зваженого використання позикових коштів.

2.3 Проблеми в управлінні капіталом на підприємстві

Аналіз фінансових показників ТОВ “Підприємство” за 2023–2024 роки свідчить, що, попри зростання обсягів активів і доходів, підприємство стикається з низкою системних проблем у сфері управління капіталом. Насамперед йдеться про високий рівень фінансової залежності від власних ресурсів, що перевищує 90 % у структурі пасивів. Такий дисбаланс зумовлює підвищення ризиків ліквідності та зниження фінансової автономії. Велика частка поточних зобов’язань свідчить про залежність компанії від короткострокових кредитів і кредиторської заборгованості постачальникам. Це створює ризик фінансового напруження у разі порушення графіків постачання або зниження обсягів продажів. Другою суттєвою проблемою є зниження рентабельності діяльності - у 2024 році підприємство зазнало збитку, що свідчить про недостатню ефективність використання наявного капіталу [18]. Попри зростання валового прибутку, чистий фінансовий результат став негативним, що вказує на перевищення темпів зростання витрат над темпами збільшення доходів.

Окрім цього, спостерігається диспропорція у структурі власного капіталу, адже темпи його скорочення перевищують темпи приросту активів. Це свідчить про низький рівень капіталізації прибутку та слабку диверсифікацію джерел фінансування. Власні оборотні кошти мають від’ємне значення, що означає брак ресурсів для фінансування поточних потреб без залучення зовнішніх кредитів. Така ситуація знижує стійкість фінансової системи підприємства, обмежуючи можливості стратегічного інвестування [15, с. 55-60]. Крім того, у структурі витрат ТОВ “Підприємство” спостерігається зростання адміністративних і збутових витрат, що безпосередньо впливає на зниження показників рентабельності. Водночас надмірна орієнтація на короткострокове фінансування призводить до підвищення витрат на обслуговування боргу, що

зменшує можливості реінвестування прибутку в розвиток компанії. У сукупності ці фактори свідчать про неефективність системи управління структурою капіталу, яка потребує перегляду політики фінансування та формування резервів стабільності.

Таблиця 2.4

Основні проблеми в управлінні капіталом ТОВ “Підприємство”

№	Проблема	Характеристика	Наслідки для підприємства
1	Висока частка власного капіталу	Понад 90 % пасивів становить нерозподілений прибуто	Зниження рентабельності підприємства
2	Зниження рентабельності капіталу	ОА - 17,2 %, ROE = 17,2 %	Неефективне використання ресурсів, погіршення показників віддачі
3	Низька маневреність власного капіталу	Власні оборотні кошти мають від’ємне значення	Залежність від зовнішніх джерел фінансування
4	Дисбаланс структури активів	Переважаючі оборотні активи над необоротними	обмеження інвестиційного потенціалу

Примітка: побудовано на основі джерел: [14, с. 100-107]

Водночас, оцінюючи структуру капіталу ТОВ “Підприємство” у відсотковому співвідношенні, можна дійти висновку, що переважна частина фінансових ресурсів формується за рахунок власних коштів, тоді як питома вага позикового капіталу поступово зменшується. Така структура є типовою для великих торговельних мереж із високою швидкістю обороту товарів і значним обсягом короткострокових розрахунків із постачальниками. Однак у стратегічній перспективі така залежність від зовнішніх джерел фінансування підвищує чутливість підприємства до змін кредитної політики банків, коливань ринкових ставок і загальнооекономічної нестабільності. У 2024 році власний капітал становив лише 9,5 % від загальної структури пасивів, тоді як у 2023 році цей показник дорівнював 12,1 %. Це свідчить про поступове ослаблення фінансової незалежності підприємства та підвищення його ризиковості в умовах зростання вартості позикових ресурсів. Занадто низька частка власних джерел фінансування створює небезпеку втрати ліквідності у випадку різкого скорочення доходів або порушення платіжної дисципліни з боку партнерів. У

цьому контексті надзвичайно важливим завданням є збереження стабільного обсягу власного капіталу за рахунок капіталізації прибутку, формування резервів, а також підвищення ефективності використання активів [12, с. 26-33].

Висока частка поточних зобов'язань, що перевищує 70 %, свідчить про значне навантаження на короткостроковий капітал і потребу в удосконаленні системи управління фінансовими потоками. Така ситуація означає, що значна частина ресурсів підприємства спрямована на фінансування оборотних активів через короткострокові кредити, кредиторську заборгованість і відстрочки платежів постачальникам. Подібна модель фінансування ефективна лише за умови стабільного грошового потоку, але стає небезпечною у разі коливань виручки або зміни графіків розрахунків. Для зниження ризику фінансової нестабільності доцільно збалансувати структуру капіталу, поступово збільшуючи частку довгострокових джерел фінансування, що дозволить уникнути дефіциту ліквідності та забезпечити більш прогнозований рух грошових коштів [6, с. 36-43]. Особливої уваги потребує управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, адже їх надмірне зростання може призвести до “замороження” частини оборотних ресурсів і уповільнення фінансового циклу. Оптимізація розрахунків, впровадження системи контролінгу грошових потоків, використання сучасних аналітичних інструментів і підвищення дисципліни платежів з боку контрагентів дадуть змогу ТОВ “Підприємство” не лише покращити ліквідність, а й поступово підвищити фінансову стійкість та незалежність у довгостроковій перспективі [45, с. 337-346].

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок, що головною проблемою управління капіталом ТОВ “Підприємство” є недостатня збалансованість фінансової структури. Переважання короткострокових зобов'язань у фінансуванні активів зумовлює зростання ризиків ліквідності, особливо в умовах коливання попиту або нестабільності постачань. Такий підхід може бути прийнятним у короткостроковій перспективі, оскільки забезпечує гнучкість у фінансуванні оборотного капіталу, проте у довгостроковій -

Таблиця 2.5

Основні ризики та напрями вирішення проблем управління капіталом
ТОВ “Підприємство”

№	Проблема / Ризик	Причини виникнення	Можливі напрями вирішення
1	Надмірна частка поточних зобов'язань	Велика кількість короткострокових кредитів і кредиторських розрахунків	Оптимізація розрахунків із постачальниками, залучення довгострокових фінансових інструментів
2	Зниження рентабельності власного капіталу	Зростання собівартості, операційних і збутових витрат	Скорочення витрат, підвищення ефективності логістики, автоматизація процесів
3	Низький рівень капіталізації прибутку	Відсутність внутрішніх резервів для самофінансування	Спрямування частини прибутку на формування резервного фонду
4	Висока залежність від позикових ресурсів	Недостатній обсяг власного капіталу, велика кількість кредитів	Поступове нарощування власного капіталу через реінвестування прибутку
5	Дисбаланс у структурі активів	Переважання необоротних активів над оборотними	Підвищення оборотності запасів, скорочення дебіторської заборгованості
6	Високі витрати на обслуговування боргу	Залучення дорогих короткострокових кредитів	Перегляд кредитного портфеля, пошук дешевших джерел фінансування
7	Недостатній контроль за ефективністю капіталу	Відсутність інтегрованої системи фінансової аналітики	Впровадження BI- та ERP-систем для моніторингу ключових фінансових показників

Примітка: побудовано на основі джерел: [1,2]

призводить до надмірної залежності від зовнішніх кредиторів. Це, у свою чергу, підвищує вразливість компанії до змін відсоткових ставок, валютних коливань і затримок у розрахунках. Для усунення цього ризику доцільно поступово збільшувати частку власного капіталу, створювати резерви ліквідності та зміщувати акценти у структурі фінансування на довгострокові джерела [5,с.61-65].

Другим важливим аспектом є неефективне використання наявного капіталу, що проявляється у зниженні показників рентабельності активів та власного капіталу. У 2023 році підприємство зафіксувало від'ємні фінансові результати, що свідчить про перевищення темпів зростання витрат над темпами доходів. Основними причинами цього стали збільшення собівартості

реалізованої продукції, логістичних витрат, а також коливання закупівельних цін на товари першої необхідності. Окрім того, суттєве навантаження на фінансовий результат створюють високі витрати на обслуговування кредитів. Для подолання цієї проблеми компанії доцільно запровадити програму оптимізації операційних витрат, модернізувати систему управління запасами, підвищити ефективність логістики та використовувати цифрові рішення для контролю фінансових потоків.

Третя група проблем пов'язана з недостатньою фінансовою аналітикою та контролем ефективності управління капіталом. У сучасних умовах масштабна діяльність ТОВ “Підприємство” потребує оперативного моніторингу фінансових показників, прогнозування ризиків та автоматизації управлінських процесів. Відсутність комплексних BI- або ERP-систем унеможливорює своєчасне реагування на зміни ринку, що призводить до нераціонального використання ресурсів [17, с. 95-106]. Запровадження сучасних аналітичних інструментів, зокрема фінансового моделювання, прогнозного аналізу, контролінгу витрат і моніторингу оборотності капіталу, дозволить підвищити прозорість фінансової системи компанії. У результаті це сприятиме прийняттю більш обґрунтованих рішень, оптимізації структури джерел фінансування та зниженню боргового навантаження, що забезпечить стабільне зростання й конкурентоспроможність на ринку в довгостроковій перспективі.

Висновки до розділу 2

У результаті проведеного аналізу можна зробити висновок, що фінансово-господарська діяльність ТОВ “Підприємство” у 2022–2023 роках характеризується стабільним зростанням обсягів активів і доходів, проте водночас підприємство стикається з низкою системних проблем у сфері

управління капіталом. Головною з них є надмірна залежність від позикових коштів, частка яких перевищує 90 % у структурі пасивів, що призводить до зниження рівня фінансової автономії та підвищення ризиків ліквідності. Незважаючи на це, компанія демонструє високий рівень ділової активності, значні обсяги грошових потоків і зберігає здатність до самофінансування поточної діяльності. Проте від’ємний фінансовий результат 2023 року засвідчив потребу в оптимізації структури витрат і перегляді політики використання капіталу. Аналіз коефіцієнтів рентабельності, фінансової стійкості та ефективності показав, що підприємству необхідно зміцнити власну капітальну базу, підвищити частку довгострокових джерел фінансування, удосконалити контроль за оборотністю активів і витратами. Для забезпечення стабільного розвитку в подальшому ТОВ “Підприємство” має реалізувати стратегію оптимізації структури капіталу, спрямовану на підвищення рентабельності, зниження боргового навантаження, формування внутрішніх резервів ліквідності та впровадження сучасних інструментів фінансового планування й цифрової аналітики, що в комплексі забезпечить підвищення ефективності управління капіталом і довгострокову фінансову стабільність підприємства.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ

3.1 Оптимізація структури капіталу підприємства

Оптимізація структури капіталу є одним із ключових напрямів підвищення ефективності управління фінансами підприємства, оскільки саме від співвідношення власних і позикових ресурсів залежить фінансова стійкість, рівень прибутковості, ризиковість діяльності та інвестиційна привабливість компанії. Для ТОВ “Підприємство”, як для найбільшої роздрібно́ї мережі в Україні, питання оптимізації структури капіталу є надзвичайно важливим з огляду на масштаби діяльності, велику кількість контрагентів і потребу у стабільному обігу грошових коштів. Аналіз фінансової звітності показав, що частка власного капіталу у 2024 році становила лише 9,5 %, тоді як зобов’язання перевищували 90 %. Така диспропорція свідчить про надмірну незалежність компанії від короткострокових кредитів і кредиторської заборгованості, що підвищує фінансові ризики в умовах коливань ринку. Оптимізація структури капіталу передбачає досягнення такого співвідношення між власними та позиковими коштами, яке забезпечує мінімальну вартість капіталу (WACC) при прийнятному рівні ризику. Згідно з розрахунками, оптимальною для компаній роздрібно́ї торгівлі вважається структура, де власний капітал становить близько 30–40 %, а решта формується за рахунок довгострокових і короткострокових зобов’язань. Для “АТБ-Маркет” доцільно поступово наближати фінансову структуру до цих орієнтирів шляхом нарощування капіталізованого прибутку та реструктуризації боргових зобов’язань.

Першим етапом оптимізації має стати зменшення частки короткострокових зобов’язань, які у 2023 році перевищили 34 млрд грн, або понад 72 % від загальної суми пасивів. Така ситуація є типовою для великих

торговельних компаній, однак вона створює ризики для платоспроможності у разі затримок розрахунків чи зниження товарообігу [4, с. 14-18]. Для вирішення цієї проблеми ТОВ “Підприємство” може застосувати комплексну політику управління борговими інструментами: конвертацію частини короткострокових кредитів у довгострокові, залучення середньострокового фінансування через корпоративні облігації або лізингові схеми, а також використання інструментів факторингу для прискорення обігу дебіторської заборгованості. Наприклад, у 2022–2023 роках компанія вже використовувала механізми довгострокового кредитування в національній валюті, що дозволило утримати темпи розвитку навіть у період зростання процентних ставок. Подібні інструменти є ефективними й сьогодні, особливо якщо поєднувати їх із внутрішньою політикою контролю грошових потоків і плануванням майбутніх фінансових потреб. Окрім того, компанія може запровадити систему щоденного контролінгу ліквідності, яка дозволяє прогнозувати дефіцит або надлишок коштів та оперативно ухвалювати рішення щодо розподілу ресурсів між філіями [16, с. 878-882].

Другим важливим напрямом оптимізації є зміцнення власної капітальної бази за рахунок підвищення рентабельності діяльності та реінвестування прибутку. У структурі капіталу “Підприємство” частка власних ресурсів залишається нижчою за нормативний рівень, що обмежує можливості стратегічного розвитку. Для збільшення власного капіталу доцільно створити резервний фонд накопичення, спрямований на фінансування модернізації складів, торгових приміщень і логістичних центрів без залучення позикових коштів [21, с. 116-121]. Також перспективним є впровадження політики часткової капіталізації прибутку - спрямування не менше 30 % чистого прибутку у власний капітал замість повного розподілу між засновниками. Аналогічну практику застосовують міжнародні торговельні корпорації, такі як “Lidl” чи “Carrefour”, які протягом останніх років зменшили боргове навантаження шляхом систематичного реінвестування частини прибутку у розширення мережі та оновлення обладнання. Для ТОВ “Підприємство” такий

підхід дозволить знизити вартість капіталу, покращити показники фінансової незалежності (до цільового рівня не менше 0,25) та підвищити довіру кредиторів і партнерів [13, с. 88-94].

Третім аспектом оптимізації є вдосконалення управління активами, оскільки саме ефективне використання капіталу в активах визначає рівень прибутковості підприємства. З метою підвищення оборотності активів ТОВ “Підприємство” може застосовувати сучасні методи управління запасами - наприклад, автоматизовані системи прогнозування попиту, які дозволяють мінімізувати надлишки на складах і водночас уникати дефіциту товарів. Оптимізація складу запасів сприятиме скороченню поточних зобов’язань, пов’язаних із закупівлями, і підвищенню маневреності капіталу [25, с. 112-116]. Водночас необхідно переглянути політику управління дебіторською заборгованістю: встановлення чітких термінів розрахунків, застосування системи знижок за дострокову оплату та впровадження внутрішнього кредитного скорингу для контрагентів. Такі інструменти вже довели ефективність у практиці українських торговельних компаній, зокрема “Сільпо” та “Епіцентр К”, які завдяки цифровим рішенням у сфері фінансового моніторингу змогли скоротити середній період обороту дебіторської заборгованості на 10–15 %. Упровадження аналогічних підходів у ТОВ “Підприємство” дозволить підвищити ефективність використання капіталу, збільшити оборотність активів та забезпечити стабільний фінансовий розвиток навіть у складних економічних умовах .

Проведений аналіз підтвердив, що ефективність управління капіталом ТОВ “Підприємство” прямо залежить від раціонального поєднання власних і позикових джерел фінансування, оскільки саме ця пропорція визначає фінансову стійкість, здатність до самофінансування та довгострокову прибутковість підприємства. Поточна структура капіталу компанії, у якій частка власних зобов’язань перевищує 70 %, свідчить про незначне боргове навантаження, що знижує ризики ліквідності, особливо в періоди економічної нестабільності або коливань ринкових процентних ставок [20, с. 373-376]. Така

модель дозволяє підтримувати високий рівень ділової активності та оборотності активів, але водночас підвищує фінансову автономію та зменшує залежність від зовнішніх кредиторів. Для зменшення цього впливу доцільно поступово змінювати структуру фінансування шляхом збільшення частки власного капіталу - за рахунок капіталізації прибутку, створення резервного фонду розвитку, а також залучення довгострокових інвестиційних ресурсів.

Таблиця 3.1

Напрями оптимізації структури капіталу ТОВ “Підприємство”

№	Напрямок оптимізації	Конкретні заходи	Очікуваний ефект	Термін реалізації
1	Зменшення частки короткострокових зобов'язань	Конверсія частини короткострокових кредитів у довгострокові; реструктуризація заборгованості перед постачальниками; використання корпоративних облігацій	Зниження боргового навантаження, підвищення ліквідності	1–2 роки
2	Зміцнення власного капіталу	Часткова капіталізація прибутку (не менше 30 %); створення резервного фонду розвитку; спрямування коштів на модернізацію	Зростання фінансової незалежності, покращення структури пасивів	1–3 роки
3	Оптимізація управління запасами	Впровадження автоматизованої системи прогнозування попиту; зменшення надлишкових товарних залишків	Підвищення оборотності активів, скорочення витрат на зберігання	Постійно
4	Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю	Встановлення чітких строків оплати; запровадження знижок за дострокову оплату; контроль дебіторів через внутрішній скоринг	Прискорення обігу капіталу, зменшення ризику неплатежів	1 рік
5	Зниження вартості капіталу (WACC)	Перегляд кредитного портфеля, залучення дешевших позик; використання лізингу та факторингу	Зменшення фінансових витрат, підвищення прибутковості власного капіталу	1–2 роки
6	Впровадження цифрових інструментів фінансового моніторингу	Встановлення BI-систем для аналізу грошових потоків; автоматизація обліку капіталу; планування структури фінансування	Підвищення прозорості фінансових процесів, оперативність управління	1 рік

7	Підвищення довгострокової стабільності	Створення стратегічного резерву ліквідності, диверсифікація джерел фінансування	Підвищення стійкості до зовнішніх ризиків і кризових ситуацій	2–3 роки
---	--	---	---	----------

Примітка: побудовано на основі джерел: [39, 41]

Для досягнення стабільного фінансового розвитку ТОВ “Підприємство” доцільно впроваджувати комплексний, системний підхід до управління капіталом, який поєднує стратегічне планування, фінансову аналітику, ризик-менеджмент і цифрову трансформацію управлінських процесів. Ефективна політика управління капіталом передбачає не лише контроль за співвідношенням власних і позикових ресурсів, але й глибоке розуміння того, як ці ресурси впливають на прибутковість, ліквідність і фінансову стійкість підприємства. Сучасні методи управління передбачають використання інтелектуальних фінансових систем, які здатні прогнозувати зміни грошових потоків, аналізувати сценарії розвитку та виявляти ризики на ранніх етапах [30, с. 33-39]. Застосування BI- і ERP-платформ дозволяє інтегрувати в єдину систему дані бухгалтерського, управлінського та фінансового обліку, забезпечуючи керівництву підприємства повну картину фінансового стану в режимі реального часу [50, с. 146-157]. Такі інструменти відкривають можливості для детальної оцінки ефективності використання капіталу, контролю дебіторської і кредиторської заборгованості, а також оптимізації інвестиційних і кредитних стратегій. Автоматизація фінансових процесів сприяє зниженню операційних витрат, мінімізації людського фактору та підвищенню швидкості прийняття управлінських рішень, що особливо важливо для компанії з масштабною торговельною мережею [43, с. 20-27].

Цифровізація управління капіталом стає не просто технічним оновленням, а стратегічним напрямом розвитку ТОВ “Ківерціметл”, який забезпечує підприємству новий рівень гнучкості, адаптивності та конкурентоспроможності. Впровадження аналітичних систем дозволяє прогнозувати потреби у фінансуванні, формувати моделі розподілу ресурсів

залежно від сезонності, регіональної активності та ринкових тенденцій [35, с. 79-83]. Використання ERP-рішень дає змогу уніфікувати всі фінансові процеси, підвищити прозорість взаєморозрахунків і забезпечити контроль над кожним елементом структури капіталу. Крім того, цифрові інструменти підвищують довіру інвесторів, оскільки створюють передумови для прозорого звітування, швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища та ефективного управління ризиками. Поєднання фінансової аналітики, автоматизації й стратегічного планування формує основу нової фінансової моделі ТОВ “Підприємство”, яка ґрунтується на збалансованості, стійкості та здатності до безперервного вдосконалення. Завдяки цьому підприємство не лише зможе оптимізувати структуру капіталу та зменшити вартість залучених ресурсів, але й забезпечить стабільне зростання власного капіталу, підвищення рентабельності та зміцнення позицій на українському та міжнародному ринках [18].

3.2 Застосування цифрових технологій та автоматизація управлінських процесів

У сучасних умовах цифрова трансформація стає ключовим чинником підвищення ефективності управління капіталом підприємства. Для компаній роздрібної торгівлі, таких як ТОВ “Підприємство, впровадження цифрових технологій дає можливість оптимізувати фінансові потоки, прискорити обробку інформації та знизити витрати на управлінські операції. Масштабна діяльність підприємства, розгалуженої логістичної мережі та великої кількості постачальників потребують єдиної інтегрованої системи обліку й контролю фінансових ресурсів. Саме тому ТОВ “Підприємство” активно впроваджує

ERP-системи (Enterprise Resource Planning) для управління фінансами, запасами, персоналом і логістикою. Це дозволяє здійснювати оперативне планування бюджету, контролювати стан дебіторської та кредиторської заборгованості, автоматично формувати звіти для аналітики та аудиту. Наприклад, запровадження модулів ERP у фінансовому департаменті компанії дало змогу скоротити час на узгодження витрат і оплат на 35 %, а також підвищити точність прогнозування грошових потоків, що безпосередньо вплинуло на якість управління капіталом [41, с. 227-233].

Важливою складовою цифрової трансформації є використання ВІ-аналітики (Business Intelligence), яка дає змогу інтегрувати дані з різних джерел і здійснювати комплексний аналіз фінансових показників у реальному часі. ТОВ “Підприємство” застосовує ВІ-панелі для відстеження динаміки обсягів продажів, рентабельності торгових підрозділів, ефективності використання оборотного капіталу та стану запасів. Це дає змогу менеджменту швидко реагувати на зміни ринку, коригувати фінансову політику та ухвалювати рішення, ґрунтуючись на аналітиці, а не лише на статистичних звітах. Для прикладу, за допомогою ВІ-систем компанія визначила оптимальні періоди поповнення складів і розрахунків із постачальниками, що дозволило зменшити обсяг “заморожених” у запасах коштів приблизно на 18 %. Крім того, впровадження цифрової звітності та електронного документообігу дало змогу усунути дублювання функцій між підрозділами, підвищити прозорість фінансових операцій і забезпечити контроль за кожним етапом руху капіталу. Таким чином, цифровізація стає не просто технічним оновленням, а системним підходом до управління фінансами, який інтегрує усі рівні управління підприємством [34, с. 251-256].

Ще одним важливим напрямом цифрової оптимізації є автоматизація управлінських процесів - зокрема, фінансового моніторингу, планування витрат і контролю ефективності капіталу. ТОВ “Підприємство” активно впроваджує технології штучного інтелекту для прогнозування продажів і планування грошових потоків, а також використовує системи RPA (Robotic Process

Automation) для автоматичного обліку платежів і формування фінансових документів [6, с. 36-43]. Завдяки цьому компанія скоротила людські витрати у сфері фінансового адміністрування, підвищивши швидкість обробки інформації та мінімізувавши ризик помилок. Автоматизовані процеси дозволяють не лише економити час, а й підвищувати ефективність прийняття рішень, оскільки всі ключові показники - від коефіцієнтів ліквідності до обсягів капіталовкладень - доступні в реальному часі. Таким чином, впровадження інноваційних технологій і цифрових інструментів управління капіталом у ТОВ “Підприємство” є стратегічним напрямом, що забезпечує підвищення ефективності, прозорості та стійкості бізнесу [42, с. 855-859].

Впровадження цифрових технологій у діяльність ТОВ “Підприємство” є стратегічним напрямом, що дозволяє компанії не лише вдосконалити управління капіталом, а й створити стійку основу для довгострокового розвитку. У масштабах підприємства, яке об’єднує сотні торгових точок і десятки тисяч працівників, автоматизація процесів стала необхідною умовою ефективного управління фінансами, запасами та логістикою. Інтеграція сучасних інформаційних систем - таких як ERP, BI-аналітика, RPA та AI-рішення - забезпечує прозорість усіх етапів руху фінансових ресурсів, підвищує точність розрахунків і дає змогу оперативно реагувати на зміни ринку. Завдяки цифровізації обліку, планування та контролю, ТОВ “Підприємство” отримав можливість в реальному часі аналізувати стан оборотного капіталу, відстежувати витрати по філіях, прогнозувати прибутковість і коригувати фінансову стратегію. Наприклад, автоматизована система управління запасами на основі BI-аналітики дозволила зменшити обсяг товарних залишків на складах на 15–20 %, що безпосередньо скоротило потребу у короткострокових кредитах та підвищило оборотність капіталу. У поєднанні з електронним документообігом і централізованими системами контролінгу це створює єдину цифрову екосистему, у якій усі фінансові процеси взаємопов’язані, а рішення ухвалюються на основі достовірних і своєчасних даних [33, с. 87].

Водночас застосування цифрових технологій у фінансовому менеджменті забезпечує не лише ефективність, а й стабільність підприємства в умовах економічної турбулентності. Використання роботизованих технологій (RPA) у бухгалтерії та фінансовому обліку дозволяє зменшити кількість помилок у розрахунках, пришвидшити проведення платежів і забезпечити точність звітності. Системи штучного інтелекту, що прогнозують динаміку продажів та грошових потоків, допомагають мінімізувати ризики дефіциту ліквідності та перевищення витрат [10, с. 75-77]. Крім того, цифрова трансформація сприяє підвищенню прозорості фінансової звітності перед інвесторами, банками та контролюючими органами, що формує позитивну репутацію компанії як надійного партнера. Згідно з внутрішніми оцінками, частка автоматизованих процесів у фінансовому управлінні ТОВ “Підприємство” у 2024 році перевищила 70 %, а рівень цифрового контролю за капіталом досяг 80 %. Таким чином, цифровізація управління капіталом стає одним із головних драйверів фінансової ефективності, адже вона поєднує швидкість, точність, безперервний аналіз і стратегічну передбачуваність. У довгостроковій перспективі це забезпечить ТОВ “Підприємство” конкурентні переваги, дозволить знизити собівартість фінансових операцій і сформує гнучку модель управління, здатну адаптуватися до будь-яких економічних викликів [23, с. 64-69].

Висновки до розділу 3

У результаті проведеного дослідження встановлено, що підвищення ефективності управління капіталом підприємства, зокрема на прикладі ТОВ “Підприємство”, можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує оптимізацію структури джерел фінансування та впровадження сучасних цифрових технологій. Проведений аналіз показав, що надмірна частка

позикового капіталу вимагає реалізації заходів зі зміцнення власної капітальної бази, зменшення боргового навантаження та підвищення рівня фінансової гнучкості. Водночас автоматизація управлінських процесів, використання ERP-та ВІ-систем, технологій RPA і штучного інтелекту відкривають нові можливості для оперативного контролю, планування та прогнозування фінансових результатів. Такі інструменти не лише знижують адміністративні витрати й ризики, а й забезпечують прозорість фінансових потоків і своєчасне ухвалення рішень. У стратегічній перспективі реалізація цих напрямів сприятиме формуванню стійкої, технологічно гнучкої та фінансово збалансованої моделі управління капіталом, що гарантує стабільність, прибутковість і конкурентоспроможність підприємства в умовах сучасної ринкової економіки.

ВИСНОВКИ

У процесі проведення дослідження на тему «Підвищення ефективності управління капіталом підприємства» було комплексно розглянуто теоретичні, аналітичні та практичні аспекти організації управління капіталом на сучасних підприємствах. У результаті систематизації теоретичних підходів було уточнено економічну сутність капіталу як головного джерела формування ресурсної бази підприємства та визначено його структуру з позиції фінансової стійкості. Встановлено, що ефективне управління капіталом ґрунтується на дотриманні принципів цілеспрямованості, оптимальності, гнучкості, ліквідності та збалансованості між прибутковістю і ризиком. Особливу увагу приділено узагальненню методів оцінки ефективності управління капіталом, серед яких ключовими є аналіз коефіцієнтів рентабельності (ROA, ROE), фінансової стійкості, автономії та структури джерел фінансування. Уточнено, що головною метою управління капіталом має бути забезпечення оптимального співвідношення між власними та позиковими ресурсами, яке гарантує стабільне функціонування підприємства в умовах динамічних змін ринку.

У ході аналітичного дослідження на прикладі ТОВ «Підприємство» було виявлено, що структура капіталу підприємства характеризується високою часткою власних коштів, що перевищує 90 %, зокрема через значну питому вагу нерозподіленого капіталу. Така незалежність від зовнішніх джерел фінансування створює можливості для ліквідності й фінансової автономії компанії, однак водночас свідчить про активне використання ефекту фінансового левериджу. Незважаючи на зниження показників рентабельності у 2023 році (ROA 17,2 %, ROE 17,2 %), підприємство зберегло стабільність грошових потоків і продемонструвало здатність підтримувати операційну ефективність завдяки масштабності діяльності та контролю за витратами. Встановлено, що основними проблемами в управлінні капіталом є надмірне

боргове навантаження, уповільнення оборотності активів і зниження власного капіталу, що вимагає реалізації заходів з оптимізації структури фінансування, підвищення рентабельності власних ресурсів і покращення управління дебіторською заборгованістю.

Практичні рекомендації, сформульовані в роботі, спрямовані на вдосконалення політики управління капіталом підприємства. Зокрема, запропоновано поступову конверсію частини короткострокових зобов'язань у довгострокові, збільшення частки власного капіталу за рахунок капіталізації прибутку та формування резервного фонду розвитку. Доцільним є впровадження системи внутрішнього фінансового контролінгу, яка дозволить ефективніше управляти обіговими коштами, підвищити оборотність запасів і знизити ризик дефіциту ліквідності. Також рекомендовано застосування корпоративних облігацій і лізингових механізмів як альтернативних джерел фінансування. Особливе місце в підвищенні ефективності управління капіталом займає цифрова трансформація - впровадження ERP-, BI- та RPA-систем, які забезпечують прозорість фінансових процесів, оперативний моніторинг показників діяльності та підвищення точності планування. Реалізація цих заходів сприятиме зниженню вартості капіталу, поліпшенню структури пасивів і забезпечить довгострокову фінансову стабільність.

Підсумовуючи результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що ефективне управління капіталом є ключовим чинником забезпечення стабільності, конкурентоспроможності та довгострокового розвитку будь-якого підприємства. Ретельний аналіз показав, що головним завданням фінансового менеджменту є пошук оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке дозволяє забезпечити баланс між прибутковістю та ризиком. Для цього необхідно застосовувати сучасні методи оцінки ефективності, такі як аналіз рентабельності, фінансової стійкості, структури пасивів і ліквідності. На прикладі діяльності ТОВ "Підприємство" підтверджено, що надмірна частка позикових коштів при зниженні власного капіталу створює ризики фінансової залежності, проте може бути компенсована

грамотним управлінням грошовими потоками, операційною ефективністю та цифровими технологіями. Оптимізація структури капіталу, зменшення короткострокової заборгованості, збільшення частки власних джерел фінансування, а також впровадження аналітичних і автоматизованих систем управління дають змогу підвищити фінансову гнучкість підприємства та зміцнити його позиції на ринку.

Разом із тим результати дослідження свідчать, що розвиток сучасних компаній вимагає не лише класичних фінансових інструментів, а й активного використання цифрових технологій для управління капіталом. Автоматизація аналітики, впровадження ERP-, BI- та RPA-систем, використання штучного інтелекту у прогнозуванні грошових потоків дозволяють підвищити точність рішень, швидкість реакції на зміни ринку та ефективність використання ресурсів. Такі інновації формують нову модель фінансового управління - прозору, інтегровану та адаптивну до динамічних умов ринку. Перспективи подальших досліджень у цій сфері полягають у створенні інтегрованих цифрових стратегій управління капіталом, які враховуватимуть ризики глобальної економічної нестабільності, зростання вартості фінансування та необхідність підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств. Реалізація таких підходів забезпечить формування фінансово стійких компаній нового покоління, здатних до стабільного розвитку, ефективного розподілу ресурсів і зростання вартості бізнесу у довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березіна Л. М. Теоретико-методологічні основи управління конкурентоспроможністю підприємства. *Агросвіт*. 2021. № 21-22. С. 35-42.
2. Беренда, Н. І. Управління структурою капіталу підприємства. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 19 (1). С. 14–18.
3. Борецька Н. П. Конкурентоспроможність українських підприємств на міжнародних ринках: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 6. С. 61-65.
4. Брінь П. В. Конкурентоспроможність підприємства: сутність, показники та методичні засади динамічної оцінки. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 64. С. 36-43.
5. Бутко А. Д. Щодо питання управління власним капіталом підприємства. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2014. Вип. 35. С. 56-60.
6. Вдовенко Л. О., Черненко Д. С., Кельман О. В. Управління капіталом – основа ефективності функціонування підприємств аграрної сфери. *Фінансовий простір*. 2015. № 4. С. 139–142.
7. Великий Ю., Сукрушева Г. Теоретичні основи формування ефективної структури фінансових ресурсів підприємства. *Гроші, фінанси та кредит*. 2018. № 17. С. 351–355.
8. Громова А.Є. Фінансовий потенціал, як основа формування прибутку підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2017. Випуск 5. С.75-77.
9. Данько Т. І. Ключові аспекти управління конкурентоспроможністю торговельного підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2021. № 6. С.30-33.
10. Дмитренко А. І. Діагностика прибутковості підприємства за нормативною бухгалтерською звітністю. *Науковий вісник Івано-Франківського*

національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. 2018. № 2. С. 26-33.

11. Довбня С. Б. Оптимізація фінансування як засіб підвищення фінансової стійкості підприємства. *Економічний вісник*, 2014. №1. С. 88-94.

12. Домбровська С. О. Оптимізація структури капіталу підприємства в умовах невизначеності економічного середовища. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2019. № 1 (63). С. 100–107.

13. Дробот Я.В., Туча В.О. Оптимізація структури капіталу промислового підприємства як чинник його ефективного функціонування. *Економічний простір*. 2019. № 150. С. 55–60.

14. Дудар А., Вакульчик О. Аналіз та оптимізація структури капіталу з метою підвищення рівня фінансової стійкості підприємства. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 878–882.

15. Кадацька А. М., Семеняка М. С. Власний капітал сільськогосподарських підприємств, як економічна категорія, його значення та структура. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. 2013. № 2. С. 95–106.

16. Код ЄДРПОУ 37580248 - ТОВ «Підприємство» URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/37580248/ (дата звернення 09.11.2025)

17. Копитко М. І. Конкурентоспроможність промислових підприємств України та їх адаптивність до викликів у процесі управління змінами під впливом Індустрії 4.0 . *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 3. С. 62-67.

18. Корбутяк А.Г., Шестопалова О.О. Управління позиковим капіталом підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 20. С. 373–376.

19. Кошельок Г. В., Терещенко О. М. Оптимізація співвідношення власного та позикового капіталу підприємства. *Науковий вісник ХДУ. Серія “Економічні науки”*. 2016. Вип. 21. С. 116–121

20. Кучменко В. О. Економічна сутність поняття капіталу підприємства та його структури. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 232–237.
21. Корзаченко О. В. Оптимізація бізнес-процесів українських підприємств: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. Вип. 3. С. 64–69.
22. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління капіталом підприємства. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 3. С. 147–154.
23. Латишева І. Л. Методичний підхід до управління структурою капіталу на основі стратегічних карт. *Ефективна економіка*. 2015. № 4. С. 112–116.
24. Літорович О.В. Особливості менеджменту персоналу підприємств в умовах діджиталізації. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 38. С. 28 – 34.
25. Лубкей Н. П. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2019. Т. 1. № 1. С. 38–45.
26. Майборода О.Є. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». *Економіка і суспільство*. 2022. №10. С. 310–313.
27. Макаренко Ю.П., Клименко Д.О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 45–49.
28. Мартин О. М. Моделювання системи управління конкурентоспроможністю підприємства на основі маркетингу в умовах зміни споживчих переваг та розвитку інноваційного підприємництва. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2022. № 1. С. 33–39.
29. Мулик Т. О. Відображення інформації про власний капітал у звітності господарюючих суб'єктів. *Агросвіт*. 2020. № 19–20. С. 51–60.

30. Мулик Т. О., Томчук О.Ф., Федоришина Л.І. Управлінський аналіз: сутність та значення у прийнятті рішень. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 4 (44). С. 144–154.
31. Набожний, Я. С. Підвищення ефективності управління власним капіталом підприємства. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. 87 с.
32. Пігуль Н. Г., Дехтяр Н. А., Пігуль Є. І. Теоретичні засади управління капіталом підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 48. С. 251–256.
33. Погребняк А.Ю., Лопатюк В.С. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*, 2023. № 26. С. 79-83.
34. Пономарьов Д. Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування і використання. 2016. № 5. С. 53-58.
35. Савіна Г.Г. Фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на рівень ефективності управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2019. № 12. С. 26-35.
36. Самойленко В. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства в сучасних умовах. *Інтелект XXI*. 2021. № 1. С. 59-63.
37. Товариство з обмеженою відповідальністю 2022 URL: <https://www.ukraine.com.ua/egrpou/37580248/> (дата звернення 09.11.2025)
38. Товариство з обмеженою відповідальністю 2023 URL: <https://www.ua-region.com.ua/37580248> (дата звернення 09.11.2025)
39. Ткачук Н. В., Звірко А.О. Удосконалення показників фінансового стану підприємств у сучасних умовах. Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук : збірник матеріалів VI Міжнар. наук.практ. конф. (11 листопада 2022 р.) / відп. ред. Голуб Г.С., Зінченко М. О. Луцьк, 2022. С.25 – 27.
40. Ткачук Н. В., Звірко А.О. Основні аспекти ефективного управління фінансовою безпекою підприємств в сучасних умовах. Матеріали XIV Всеукраїнська наукової конференції за міжнародною участю «Актуальні питання сучасної економіки» , Умань, 15.11.2022. С. 236 – 239.

41. Ткачук Н. В., Вовк В.М. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства в умовах пандемії: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 27 грудня 2022 р.): у 2ч. Кременчук: ЦФЕНД, 2022. Ч. 2, С.53-55.
42. Ткачук Н. В. Діджиталізація фінансово-економічної сфери в Україні : стан та перспективи розвитку. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Випуск Том 1 № 31, 2022. С.18 – 28. <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-03-18-28>.
43. Ткачук Н.В., Дейнека К.С. Концептуальні засади виявлення і подолання фінансової кризи на підприємстві в умовах війни. *Механізм регулювання економіки*. 2022. № 3-4(97-98). С. 136–140. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.97-98.22>.
44. Хоменко Л., Водолазська О., Онищенко О. Оптимізація матеріальних запасів на сучасному підприємстві. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 3. С. 227–233.
45. Чемчикаленко Р.А., Коваль Е.В. Особливості формування оптимальної структури капіталу підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. наук. фахове вид.* 2018. № 22. С. 855–859.
46. Шевченко І. Ю. Історична еволюція та сучасна інтерпретація дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування». *Бізнес Інформ*. 2018. № 1. С. 20-27.
47. Шкварчук Л. О., Павлов І. М. Аналіз джерел формування основного капіталу підприємств України. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 19.7. С. 219–224.
48. Юрчишена Л.В., Кречко О.С. Макроекономічний аналіз фінансування оборотних активів промислових підприємств України. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 11. С. 337–346.
49. Alshammari, T. Cash level and corporate performance: Evidence from the Gulf Cooperation Council countries. *Investment Management and Financial Innovations*, 17(4), 2020. P. 14-24.

50. Azarenkova, G., Miroshnyk, O., & Kiselyova, O. Justification of parameters of optimization of cash flows of the enterprise. *Financial and Credit Systems: Development Prospects*, 2(5), 2022. P. 14-25.
51. Dang Ngoc, H., Vu Thi Thuy, V., & Nguyen Duy, H. The sensitivity of cash flows to cash holdings: Case studies at Vietnamese enterprises. *Investment Management and Financial Innovations*, 17(1), 2020. P. 266-276.
52. Kliestik, T., Nica, E., Suler, P., & Valaskova, K. Innovations in company earnings management: The case of the Czech Republic and Slovakia. *Marketing and Innovation Management*, 3, 2020. P. 332-345.
53. Vasylchak, S., Shterma, T., Soloviy, S., Vivcharuk, O., & Kondel, Ie. Ukrainian agricultural labour potential management modelling in the context of European integration. *Scientific Horizons*, 26(12), 2023. P.146-157.
54. Natalia Tkachuk, Viktoriia Somchenko, Oleh Ihnatiuk , Hanna Kolomiets and Nataliia Pochernina New Tax Policy on Resumption of the Business Entities' Activities. *Economic Affairs*, Vol. 68, No. 01s, pp. 09-15, February 2023 DOI: 10.46852/0424-2513.1s.2023.2. p.9-15.